

Motion till riksdagen 2017/18:3240

av **Karin Enström m.fl. (M)**

EU-samarbetet nu och i framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-samarbetet ska användas för att hitta lösningar på gränsöverskridande problem och om att problem som bäst hanteras på nationell nivå ska hanteras på nationell nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU bör ställa tydligare krav på EU:s medlemsländer att följa fattade EU-beslut exempelvis genom att använda ekonomiska incitament i större utsträckning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska vara en pådrivande aktör inom de internationella klimatförhandlingarna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) bör utvidgas till fler sektorer, successivt skärpas och på sikt länkas samman med andra utsläppshandelssystem och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska bejaka globalisering, främja frihandel och verka för fler frihandelsavtal och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydliggöra Europarådets roll i arbetet med mänskliga rättigheter inom EU och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikestjänsten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den transatlantiska länken mellan Europa och USA bl.a. genom att fortsätta arbeta för ett gemensamt frihandels- och investeringsavtal och tillkännager detta för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU ska använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka länder som Kina när det gäller mänskliga rättigheter och hållbar utveckling och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige fortsatt ska bidra till EU:s militära och civila krishantering och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s mellanstatliga försvars- och säkerhetssamarbete ska fördjupas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett system med löpande oberoende revision av situationen för mänskliga rättigheter, rättssystemet och den demokratiska statusen i medlemsländerna, med möjlighet för sanktioner vid allvarliga avvikelser, och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om icke-euroländers ställning och inflytande inom EU-samarbetet och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga de förslag som diskuteras om att stärka de nationella parlamentens roll genom att ett visst antal nationella parlamentet ska kunna stoppa lagförslag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reformering av EU:s budget med bättre revision, resultatanalyser och öppenhet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omprioriteringar i EU:s budget och en minskning av utgifterna när Storbritannien lämnar EU och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en avtrappning av jordbruksstödet och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av EU:s institutioner och inre arbete och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn och förenkling av EU-lagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka EU:s yttre gräns och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka Europol och effektivisera EU-samarbetet inom brottsbekämpningen och tillkännager detta för regeringen.

EU och framtidsutmaningarna

Med hjälp av EU kan vi hantera många av våra framtidsutmaningar. Europasamarbetet ska vara ett gemensamt värderingsbygge mot protektionism och nationalism. Det håller tillbaka och står emot dem som vill slå ned frihet, demokratiska principer, mänskliga rättigheter och öppenhet såväl inom som utanför EU:s gränser. Det är i grunden dessa värderingar som binder oss samman och ger EU dess styrka.

Vi vill se ett fritt, öppet och enat Europa. Europasamarbetet har genom historien säkrat frihet, fred och demokrati i medlemsländerna och fortsätter att göra det för

medlemmar och för blivande medlemmar. Många gränsöverskridande frågor kan bara lösas genom Europasamarbetet. Vi moderater driver därför frågor som handlar om starkare utrikespolitik, en mer ambitiös miljöpolitik, en ansvarsfull ekonomisk politik, krafttag mot internationell brottslighet, mindre byråkrati, ett gemensamt asylsystem och värnandet av frihet och demokrati i vår omvärld. Samtidigt är det viktigt att EU inte ges uppgifter som medlemsländerna bäst hanterar själva. Den så kallade subsidiaritetsprincipen som slår fast denna balans mellan EU och dess medlemsländer utgör grunden för vår syn på Europasamarbetet.

Sedan finanskrisen 2008 har EU:s arbete allt mer kommit att präglats av kris-hantering. Europa har försvagats av euro- och flyktingkrisen, säkerhetsutmaningarna, av en hög arbetslöshet och av de negativa effekterna av globaliseringen. Som en konsekvens har populistiska strömningar vuxit sig starka på sina håll, och EU-kritikerna på yttersta höger- och vänsterflankerna har fått vind i sina segel. Diskussioner om EU:s prioriteringar, mål och strukturer och överenskommelser om nödvändiga, strukturella reformer för att möta gemensamma utmaningar, förbättra konkurrenskraften, tillväxten och effektiviteten har hamnat i bakvattnet. Det finns en stark önskan att hålla samman EU. Samtidigt är det svårt att nå enighet i centrala frågor.

Konfliktlinjerna inom unionen är många: den framtida relationen med Storbritannien, Rysslandshantering, den finansiella åtstramningspolitiken, ökad federalism i förhållande till återtagen nationell beslutsrätt, migrationskrisens hantering, budget-restriktivitet inom EU, inflytandet för icke-euroländer i beslut som fattas av euroländerna men berör hela EU, frihandel, och fri rörlighet av människor inom unionen är några av alla konfliktytor. Därtill utmanas EU:s grundläggande värderingar av agerandet från några av EU:s medlemsstater.

EU kommer sannolikt under de närmsta åren att vara upptagna med inre verksamhet och sin yttre gräns. Lägg på det risken för ytterligare terrorattacker i Europa och trycket att splittra EU också från Ryssland. De kommande åren kommer också konsekvenserna för EU:s budget när Storbritannien lämnar att behöva hanteras – dels vad avser det hål som utträdet skapar, dels i form av en sämre ekonomisk växtkraft i EU.

Vårt Europa

EU är en värdegemenskap för fred, demokrati och stabilitet. Vi vill vårda denna gemenskap som utgör vår plattform för demokratiska globala värden. EU:s viktigaste uppgift i denna tid är att slå vakt om det medlemsstaterna gemensamt har uppnått och med det som grund använda alla möjligheter och verktyg som redan finns idag för att möta de politiska utmaningarna. Alltså fortsätta den nuvarande inriktningen men med bättre fokus på de sakfrågor som är viktigast för Europas välbefinnande och tillväxt. Det handlar om EU-budgetens innehåll och prioriteringar, genomförbarheten av hela den inre marknadens lagstiftning, ökat samarbete inom det rättsliga området och en hållbar migrationspolitik. I det syftet och för att göra EU mer effektivt behövs en översyn av EU:s institutioner och inre arbete.

Moderaterna vill se en utveckling, effektivisering och förbättring av det mellan- och överstatliga EU-samarbetet på sakområden där det finns ett tydligt mervärde med samarbete över nationsgränserna, till exempel inom migration och terrorism. Vi vill fördjupa och fullfölja den inre marknaden. Vi vill inte ha ökade eller fler federala strukturer. Arbetet med nödvändiga strukturreformer inom EU måste fortsätta. Detta arbete ska präglas av öppenhet, insyn, uppföljning och möjlighet att utkräva ansvar.

Men även arbetet med att fullfölja den inre marknaden för varor, tjänster, personer och kapital är centralt för att öka EU:s konkurrenskraft. Den inre marknaden lägger grunden för välstånd och ekonomisk utveckling inom EU. Vi arbetar för att stärka den fria rörligheten inom nya sektorer, minska regelbördan för företagande och reformera jordbrukspolitiken. EU:s medlemsländer måste också säkerställa att tillväxt- och sysselsättningsstrategin, EU-2020, förverkligas. Den handlar om att varje medlemsland måste vara berett att vidta nödvändiga reformer för att minska budgetunderskott och återupprätta sunda offentliga finanser. Men det handlar också om reformer av skattepolitik, bidragssystem och pensioner. Det är även angeläget att öka kvinnors deltagande i arbetslivet.

Det bör ske ett tillbakadragande eller upphävande av EU-lagstiftning när så är lämpligt, liksom regelförenkling. EU behöver en bättre användning av konsekvensanalyser och utvärderingar under hela lagstiftningsprocessen, på såväl EU-nivå som nationell nivå. Detta arbete bör bygga vidare på de framsteg som redan gjorts inom programmet om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refit). Efterhandsutvärderingar skulle för svensk del bidra positivt till de diskussioner som ofta återkommer kring att EU-lagstiftning i Sverige har en tendens att implementeras för ambitiöst vilket missgynnar Sverige. Vi vill även se större insatser för att minska den totala bördan av EU:s regelverk för företag, särskilt för små och medelstora företag. EU:s lagstiftningsprocess måste på ett bättre sätt ta hänsyn till vilken påverkan ett nytt lagförslag har på exempelvis företagsklimatet och den ekonomiska tillväxten.

Det finns idag olika samarbeten (exempelvis Schengen- och eurosamarbetet) där inte alla medlemsländer deltar. Det är vitalt att värna principen om att det som rör EU27 (det vill säga samtliga medlemsstater) ska diskuteras av EU27. Vi vill inte se en utveckling som i efterhand tvingar in oss i samarbeten vilka vi inte önskar delta i. En sådan utveckling kommer med största sannolikhet leda till att Sverige marginaliseras i EU och bidra negativt till förtroendet för EU i Sverige. Se vidare diskussionen om icke-euro-länders ställning i delavsnitt 6.2 och om EU som en ”allt fastare sammanslutning” i delavsnitt 6.3.

EU-samarbetet ska användas för att hitta lösningar på gränsöverskridande problem. Problem som bäst hanteras på nationell nivå ska inte hanteras av EU. EU-samarbetet ska fokusera på områden som ger ett verkligt mervärde för Europas befolkning. Vi värnar den nationella kompetensen på områden som exempelvis arbetsmarknad, familjerätt och beskattning.

EU måste bli öppnare för att möta framtidens utmaningar. Under det närmaste årtiondet kommer arbetskraftsutbudet att minska inom EU på grund av befolkningsutvecklingen i medlemsländerna. För att möta det ökande arbetskraftsbehovet bör övriga medlemsländer följa Sveriges exempel och öppna för legal arbetskraftsinvandring för de många människor som vill söka sig en bättre framtid. På samma sätt ska Sverige arbeta för frihandel och öppna marknader, och mot protektionism, både inom EU och gentemot andra länder.

Samarbetet inom Europeiska unionen är också avgörande för att möta många av de miljö- och klimatutmaningar vi står inför i Sverige, i Europa, men också i världen. EU är vår viktigaste miljöorganisation som ger Sverige kraft att påverka också på den internationella arenan.

Vi ska ha en klimatpolitik som befäster EU:s position som världsledande samtidigt som vi stärker svensk och europeisk konkurrenskraft. Främsta verktygen för att nå klimatmålen är en global överenskommelse, nationell koldioxidskatt, handel med

utsläppsrätter samt nationell reduktionsplikt för drivmedel. EU:s utsläppshandelssystem (EU ETS) bör också utvidgas till fler sektorer, successivt skärpas och på sikt länkas samman med andra utsläppshandelssystem.

Vi vill att det bör ställas tydligare krav på EU:s medlemsländer att efterleva fattade EU-beslut men också att följa grundläggande demokratiska principer och värderingar. Ekonomiska incitament ska kopplas till hur väl medlemsländerna följer fattade beslut i större utsträckning än idag.

Vi ser en oroande negativ utveckling för demokratin i några av EU:s medlemsländer såsom Ungern, Polen och Rumänien. Det är tydligt att EU inte har verktygen för att kunna påverka medlemsländer i detta avseende. Europarådets roll i detta arbete måste tydliggöras. Europarådets konvention om mänskliga rättigheter är ett viktigt verktyg. Löpande revisioner av medlemsländernas rättssystem bör införas. EU-kommissionen presenterade år 2014 förslag på ett ramverk i syfte att stärka kommissionens roll i att avvärja systemhot mot rättsstatsprincipen i en medlemsstat. Detta ramverk stödjer vi. Sedan 2014 genomförs årliga politiska diskussioner mellan medlemsländerna i rådet. Denna dialog bör utvecklas i såväl innehåll som form för att kunna bli en viktig komponent i EU:s arbete för att upprätthålla rättsstatens principer.

Terrorism och annan gränsöverskridande och allvarlig brottslighet är ett på många sätt växande problem. Vi vill förstärka Europol och använda EU mer för att bekämpa gränsöverskridande brottslighet. EU-samarbetet inom brottsbekämpning ska bygga på ömsesidigt erkännande och respekt av varandras rättssystem. Vi vill också fortsatt stärka samarbetet mellan nationella polismyndigheter, åklagare och andra brottsbekämpande myndigheter. Kontrollen vid yttre gräns måste moderniseras och skärpas. Vi motsätter oss däremot uppbyggnad av nya och stora europeiska organisationer såsom en europeisk gränspolis eller en europeisk åklagarmyndighet.

En större union med välmående grannar

EU ska vara öppet för alla de europeiska länder som vill och förmår att leva upp till de krav som medlemskapet ställer. Skulle EU stänga dörren till dessa länder riskerar vi att få en ekonomisk nedgång och en destabiliserande utveckling i Europa. Vägen till medlemskap är ofta krävande och komplicerad. Men det är just uppfyllandet av EU:s medlemskriterier som i grunden ger medlemskapet dess stora värde då det skapar förutsättningar för att bli en del av en gemenskap av fria samhällen och konkurrenskraftiga ekonomier.

Genom det östliga partnerskapet förstärks EU:s samarbete med de sex grannländerna i Östeuropa och Kaukasus. Dessa länders möjlighet att utvecklas till vitala demokratier och marknadsekonomier samt själva göra sina utrikespolitiska vägval är centralt för ett säkert och stabilt Europa.

Partnerskapet uppmuntrar och stödjer dem i genomförandet av nödvändiga reformer i denna riktning. För att partnerskapet ska få reell genomslagskraft krävs det dock att EU klart och tydligt deklarerar att även dessa länder ska få bli medlemmar i EU om de så önskar och förmår. För oss är det östliga partnerskapet en logisk fortsättning på vårt historiskt starka stöd för EU-utvidgning och spridning av EU:s värden, standarder och arbetssätt till hela den europeiska kontinenten.

Östliga partnerskapet har nu funnits i sju år. Vi har lagt grunden för en allt närmare relation med Georgien, Moldavien och Ukraina genom att slutföra förhandlingar om associerings- och frihandelsavtal och viseringsfrihet. De kommer successivt att leda till

att länderna integreras i EU:s inre marknad, vilket öppnar enorma ekonomiska möjligheter. Samtidigt som partnerskapet på vissa områden överträffat förväntningarna finns det bakslag och stora utmaningar. I Azerbajdzjan och Vitryssland är reformerna få. Även i de tre föregångsländerna finns det fortsatta problem med skyddet av mänskliga rättigheter, korruption och alltför nära kontakter mellan ekonomi och politik. Den starka ryska reaktionen mot partnerskapet har eskalerat och satt partnerländerna – inte minst Ukraina – under hård press. Sverige behöver därför stärka ansträngningarna över hela regionen.

En framgångsrik grannskapspolitik är av avgörande betydelse för EU:s trovärdighet och effektivitet som global aktör. Den kan även spela en viktig roll för att skapa starkare politiska och ekonomiska band till de länder i EU:s närhet som inte vill eller kan bli medlemmar av EU. Men då måste den bli ett tydligare stöd för demokrati, mänskliga rättigheter och öppna ekonomier. I grunden handlar det om att EU ska stå för en värde driven utrikespolitik för att bättre kunna verka för en demokratisk utveckling framförallt i Nordafrika och Mellanöstern. Det handlar om att inspirera och stödja länder som står vid historiska vägskalet och vars val kommer att ha betydande återverkningar på Europas utveckling. Utmaningarna i denna del av världen är enorma när det kommer till behovet av ekonomiska och politiska reformer och det kommer att krävas stort tålamod och uthållighet. Men möjligheterna är ännu större.

Aldrig tidigare har det östliga partnerskapet varit viktigare. Sverige måste genom EU stötta Ukraina mot Ryssland och bidra till att hitta en fredlig lösning samt arbeta för en fortsatt stark satsning på länderna i det östliga partnerskapet. Sverige måste fortsätta på den väg som Alliansen startade. Det är genom ekonomiskt och politiskt stöd samt dialog som vi kan främja en positiv utveckling i regionen. Sverige och EU måste tydligare synliggöra de problem och möjligheter som finns med partnerskapet och hitta nya lösningar och en väg fram för att snabbare nå målen med partnerskapet. EU måste starkt och tydligt visa sin solidaritet och engagemanget för partnerskapet och partnerländerna. Fortsätta att understryka vikten av implementering av gjorda åtaganden, inte minst långtgående reformer i partnerländerna. Synliga resultat är centralt för att bevara och stärka stödet.

Ett fredligt, demokratiskt, fritt och reformerat Turkiet är i Sveriges, Europas och regionens intresse, och vi fortsätter att stödja grundprincipen om ett turkiskt närmande till EU men konstaterar samtidigt att det ter sig allt mer osannolikt att kunna ske under president Erdoğan's styre.

EU:s röst i världen

Vi vill se ett EU som är en stark kraft för demokrati, mänskliga rättigheter, frihandel och hållbar utveckling i världen. Men trots att EU har många viktiga utrikespolitiska instrument som ger inflytande är samarbetet inte tillräckligt starkt, samstämmigt och effektivt för att EU ska kunna spela sin fulla roll på den internationella arenan. Vi vill se en förstärkt utrikespolitik som tar sin utgångspunkt i det gemensamma europeiska intresset. En starkt gemensam politik kräver kompetens, kunnande och ett starkt förtroende för EU:s institutioner. Sverige ska spela en ledande roll inom EU för att utveckla och förstärka den gemensamma utrikespolitiken och den europeiska utrikes-tjänsten.

EU behöver en mer aktiv utrikespolitik, som är bredare förankrad och konsekvent bedriven. EU behöver också agera proaktivt. Sanktionspolitiken mot Ryssland har varit

framgångsrik i så måtto att EU:s 28 medlemsländer uppträtt gemensamt och koordinerat samtidigt som försök har gjorts att rasera enigheten.

EU förenas av en djup värdegemenskap och starka handelspolitiska band med USA. Den transatlantiska länken, som binder parterna samman, är en viktig kraft för demokrati, mänskliga rättigheter och marknadsekonomi i den internationella politiken. Trots att den nuvarande Trump-administrationen ej prioriterat det så är det fortsatt viktigt att EU och USA fördjupar sitt samarbete och agerar tillsammans på den internationella arenan. EU och USA bör upprätta ett gemensamt frihandelsavtal och arbeta för att reformera de internationella institutionerna. För Sverige är avtalet mycket viktigt. Sveriges utveckling och välbefinnande har under åren varit nära sammanlänkade med frihandels landvinningar. Det gäller än i dag och USA är en av våra viktigaste handelspartners. Det finns också en viktig säkerhetspolitisk dimension i frihandels- och investeringsavtalet Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP. Framtiden för TTIP är i nuläget mycket osäkert men Sverige måste fortsatt ha som mål och arbeta för att ett sådant avtal kommer på plats. Sverige ska alltid vara ledande i att EU ska vara frihandelsinriktat, skapa fler frihandelsavtal och bejaka globalisering.

Relationen mellan EU och Ryssland måste vila på respekt för internationella regler, institutioner och principer. Åtaganden inom världshandelsorganisationen WTO och Europarådet måste följas och uppmuntra till en utveckling mot ett pluralistiskt och mer demokratiskt Ryssland. EU måste påtala de oacceptabla övergreppen mot de mänskliga rättigheterna inte minst mot hbtq-personer och den ökade repressionen mot det civila samhället.

Betydelsen av EU:s relationer med Kina har ökat markant. Kinas agerande påverkar i princip alla verksamhetsområden inom EU:s utrikespolitik. EU måste, som Kinas viktigaste exportmarknad, tydligare använda sitt ekonomiska inflytande för att påverka när det gäller mänskliga rättigheter, liberaliseringen av landets ekonomi och främjandet av en hållbar utveckling.

EU bör utveckla närmare relationer med länderna på den afrikanska kontinenten och det behövs ett förstärkt partnerskap mellan EU och Afrikanska unionen (AU). Kampen mot fattigdom, främjande av hållbar utveckling och arbetet för frihandel är prioriterade områden för detta partnerskap. EU behöver också fördjupa sitt samarbete med länder som Brasilien, Indien och Sydafrika i viktiga frågor som rör klimat, forskning och tillväxt.

EU måste också fortsätta att driva på fredsprocessen mellan Israel och Palestina baserat på en tvåstatslösning där båda parter kan leva med säkra och erkända gränser med utgångspunkt i 1967 års gränser och FN:s resolution 242.

Vi vill att den europeiska utrikestjänsten ska stärkas, för att få starkare genomslag för den gemensamma utrikespolitiska rösten. EU:s medlemsländer behöver utveckla en starkare militär och civil förmåga att hantera kriser och konflikter. EU:s medlemsländer behöver därför fördjupa det försvarspolitiska samarbetet. Europeiska försvarsbyrån (Eda) kan stödja medlemsländernas arbete med att koordinera och effektivisera arbetet på detta område.

Det är viktigt att verka för EU-stridsgruppernas användbarhet och ett bredare nyttjande av denna förmåga inom EU:s och FN:s ram. Idén bakom EU:s stridsgrupper är bra, men de har aldrig använts i ett skarpt läge. Sverige ska fortsätta att bidra regelbundet till EU:s stridsgrupper samt fortsatt verka för att stärka och utveckla EU:s partnersamarbete i säkerhets- och försvarsfrågor.

Det säkerhetspolitiska landskapet skiftar snabbt. Länderna i Europa förväntas och bör ta ett större ansvar för sin egen säkerhet. Som ett resultat av detta har tempot i försvarssamarbetet inom EU ökat betydligt den senaste tiden. Detta ger oss anledning att se över och där nödvändigt ompröva våra positioner till försvarssamarbetet inom EU, för att försäkra oss om att våra ståndpunkter är relevanta och till största möjliga nytta för Sverige.

Från svensk sida bör vi dock ha med oss vissa utgångspunkter i det vidare arbetet. EU ska inte hålla på med saker som Nato redan gör. Det är viktigt att EU har en dialog med Nato för att undvika dubblering av uppgifter. Utgångspunkten är den gemensamma samarbetsdeklaration som Nato och EU gjorde vid Natotoppmötet i Warszawa 2016. Någon egen EU-armé är därmed inte aktuell. Försvarssamarbetet bör dessutom inte föra med sig nya stora kostnader. Istället bör medel föras över från andra områden som till exempel jordbruksstödet.

I juli 2012 lanserade dåvarande utrikesminister Carl Bildt och hans kolleger från Italien, Polen och Spanien en process för att väcka debatt om EU:s strategiska roll i framtiden. Processen skulle utmynna i ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande. EU:s globala strategi som presenterades 2016 ska stärka EU:s möjligheter att fullt ut tillvarata Lissabonfördragets potential och vara en kraftfull global aktör i en föränderlig omvärld. EU behöver ett samlat strategiskt ramverk som ger långsiktig och övergripande vägledning för EU:s internationella agerande. Syftet med strategin är att stärka EU som global aktör, genom en sammanhållen vision för EU:s utrikesrelationer och en effektivare användning av de resurser EU förfogar över. Strategin är nu presenterad och behandlad och det är viktigt att det snarast kommer på plats och implementeras i praktiken. Sverige ska vara pådrivande i detta arbete.

En förutsättning för samarbete mellan EU:s medlemsstater på det rättsliga området, är att alla länder i samarbetet uppfyller högt ställda krav på rättssäkerhet. Nivån i varje medlemsstat ifråga om respekt för mänskliga rättigheter och demokratisk status prövas vid respektive stats anslutning till EU, men en sådan prövning bör vidare ske löpande genom någon form av återkommande oberoende revision där medlemsländerna granskas och där det finns möjligheter till sanktioner vid allvarliga avvikelser.

Solidaritetsförklaringen

Sverige bygger säkerhet tillsammans med andra länder. Vi ska vara med och ta ansvar för säkerheten i Europa genom att stödja andra EU-länder eller nordiska länder om de utsätts för katastrofer eller olika former av angrepp. Ett sådant åtagande är det mest grundläggande uttrycket för europeisk solidaritet och därför en naturlig vidareutveckling av Sveriges säkerhetspolitiska linje. Vi ska också ha förmåga att ta emot militär hjälp av andra länder om Sverige hotas. Riksdagens enhälliga beslut om solidaritetsförklaringen är ett uttryck för detta. Vår solidaritetsförklaring ställer också nya och högre krav på att Sverige med trovärdighet ska kunna ge och ta emot militärt stöd.

Den svenska solidaritetsförklaringen som antogs av riksdagen 2009 utgör ytterligare ett steg mot ett ökat fokus på säkerhet i samverkan med andra länder och organisationer

som står för samma utmaningar som Sverige gör. Samma år trädde även Lissabonfördraget i kraft med sina solidaritetsklausuler.

Solidaritetsförklaringen framhåller att Sverige inte kommer att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Sverige ska därför kunna ge och ta emot civilt och militärt stöd. Varken solidaritetsförklaringen eller EU:s solidaritetsklausuler ger några bindande garantier och beror också på vilken förmåga Sverige har att kunna ge och ta emot hjälp.

EU:s utveckling – frågor som rör fördragen, beslutsprocesserna och institutionerna m.m.

Inledning

EU-samarbetet har haft stora framgångar och inneburit en lång rad genomgripande förbättringar. Samtidigt måste man konstatera att EU-samarbetet idag står inför mycket allvarliga utmaningar, som, om de hanteras oklokt eller inte alls, riskerar att försvaga EU och skapa grogrund för än mer av den misstänksamhet och destruktiva nationalism som vi redan sett för mycket av i Europa på senare år.

EU präglas fortfarande av en svag ekonomisk utveckling till följd av stora reformbehov i många länder. Åtgärder måste skyndsamt vidtas så att Europa åter kan skapa tillväxt, välfärd och sysselsättning för sina medborgare. De offentliga finanserna måste saneras, brister i banksystemen åtgärdas och produktivitetshöjande struktur-reformer vidtas för att Europa åter ska bli konkurrenskraftigt. Institutioner och myndigheter måste återfå medborgarnas förtroende.

EU-samarbetets framtida inriktning ställdes på sin spets i och med Storbritanniens folkomröstning i juni 2016 om fortsatt brittiskt EU-medlemskap. Det låg i Sveriges intresse att Storbritannien skulle stanna i EU. Britterna står upp för frihandel och marknadsekonomi och har varit en viktig EU-partner för Sverige. Den brittiska debatten kunde ur svenskt perspektiv stundom ifrågasättas men bakom den yviga brittiska kritiken finns problem som är värda att ta på allvar, även i Sverige. Reformtempot inom EU måste öka medan byråkratien och den politiska klåfingrigheten måste minska. Medan Greklands problem pekar på behovet av hårda regler för gemenskapen så visar brexit något helt annat.

Mot bakgrund av dessa olika utmaningar, som innebär att fundamentala frågor ställs om vad EU-samarbetet är och bör vara, ser vi med oro på den svenska regeringens passivitet och vilshenhet i EU-politiken. Regeringen verkar inte ha någon tydlig och gemensam bild av hur EU bör utvecklas, vare sig på kort eller på lång sikt. Det är nu hög tid att Sverige åter får en konsekvent och tydlig röst i EU-arbetet.

Icke-euroländers ställning

En av de frågor som har lyfts fram i den brittiska debatten rör hur icke-euroländers ställning och inflytande i EU-samarbetet ska kunna säkras. Det finns en tydlig tendens och strävan hos vissa euroländer att gå mot ökad centralisering av den ekonomiska politiken. Vår bedömning är att det som ett antal EU-länder framför allt behöver är

strukture reformer för att förbättra till exempel konkurrenskraft, företagsklimat och drivkrafter till arbete, snarare än ökad centralisering, gradvis överföring av beslutanderätt i ekonomiska frågor eller nya budgetkapaciteter på EU-nivå. Om eurozonen ändå går i mer centralistisk riktning är det mycket angeläget även för Sverige att det inte påverkar övriga EU-medlemmars möjlighet att utöva inflytande i alla de frågor som inte handlar om eurosamarbetet.

Moderaterna är i grunden positiva till en gemensam valuta inom EU. Vi respekterar samtidigt resultatet av den folkomröstning som genomfördes 2003. Det är för närvarande inte aktuellt att införa euron i Sverige. Vi anser att ett svenskt eurointräde endast kan bli aktuellt inom ramen för ett välskött eurosamarbete, där de länder som delar den gemensamma valutan följer de finanspolitiska ramverken och bedriver en ansvarsfull ekonomisk politik. Då är det också troligt att svenska folkets stöd för en gemensam valuta ökar. Tills detta sker – och det går idag inte att bedöma om eller när det sker – kommer Sverige inte att ha euron som valuta och därmed i hög grad ha intresse av att icke-euroländers påverkansmöjligheter säkerställs.

Mot bakgrund av detta bör Sveriges regering ha en positiv grundsyn på förslag om att slå vakt om ställning och inflytande för medlemsstater som inte har euron som valuta.

En del av de konkreta förslag som har förts fram i debatten förutsätter fördragsändringar. Vi menar att man inte på kort sikt bör sträva efter formella fördragsförändringar, utan fokusera på att lösa viktiga praktiska problem. Det hindrar inte att fördragsändringar kan behöva aktualiseras senare. Fördragsändringar är inte fullt så komplicerade att genomföra som ibland anförs i debatten. Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft 2009 har inte mindre än fyra fördragsändringar genomförts, tre genom den så kallade Ordinary Revision Procedure, ORP (bland annat för att tillfälligt utöka Europaparlamentets storlek) och en genom Simplified Revision Procedure, SRP (för att godkänna avtalet som skapade eurozonens ”bailout fund”). ORP regleras i artikel 48 (2) i fördraget om Europeiska unionen, medan SRP regleras i artikel 48 (6).

En av de fördragsändringar som har diskuterats, och som Sverige har anledning att se positivt på, handlar om att uttryckligen slå fast i fördraget om Europeiska unionen att EU är en union som inrymmer, och även framöver kan inrymma, flera valutor. Det är osannolikt att vissa medlemsländer någonsin kommer att införa euron som valuta. Att då frångå utgångspunkten att det långsiktiga målet är att euron ska användas som valuta i alla medlemsländer framstår som rimligt.

Andra förslag som förts fram av tankesmedjan Open Europe gäller förändringar i röstningsreglerna, till exempel införandet av en ”nödbroms” som skulle göra det möjligt för en medlemsstat eller en grupp av medlemsstater att upphäva majoritetsbeslutsprocessen om ett förslag, enligt dessa länder, påverkar icke-euroländers rättigheter. Ett annat alternativ är att utvidga den princip om dubbel majoritet (något förenklat: stöd av en kvalificerad majoritet av rösterna och fler än hälften av medlemsstaterna) som nu används vid vissa beslut i den europeiska bankmyndigheten (EBA) till andra politikområden. (Eventuellt kan förslag av detta slag genomföras utan fördragsändring. I stället skulle man kunna tänka sig att arbeta in dem i det avtal som anger reglerna för beslut med kvalificerad majoritet i ministerrådet.) Den här typen av förslag behöver analyseras noga innan det går att ta slutlig ställning, men Sverige har utifrån nationella intressen ingen anledning att utesluta dem på förhand.

”Allt fastare sammanslutning”

En fråga som fick visst utrymme i den brittiska debatten, trots att den i huvudsak är av symboliskt slag, är formuleringen ”Detta fördrag markerar en ny fas i processen för att skapa en allt fastare sammanslutning mellan de europeiska folken...” i fördraget om Europeiska unionen, artikel 1, stycke 2. Att slå fast att EU-samarbetet alltid syftar till mer samarbete, ”allt fastare sammanslutning” (”ever closer union” på engelska), upplevdes som felaktigt och provocerande.

Såväl politiska realiteter som en objektiv beskrivning av verkligheten leder till slutsatsen att formuleringen inte längre på ett korrekt sätt sammanfattar EU-samarbetets utveckling.

På vissa områden, till exempel när det gäller migrationspolitik, behövs ett närmare samarbete inom EU:s ram. På andra områden finns det skäl att hävda att EU bör dra sig tillbaka och lämna större utrymme åt medlemsstaterna. Nederländerna har gjort en lista på områden som man anser att EU bör ägna mindre uppmärksamhet åt. Utan att ta ställning till varje punkt på den listan kan man konstatera att det är en diskussion som i någon utsträckning bör föras även i Sverige.

Man kan också notera att alla medlemsstater inte rör sig i samma riktning i samma hastighet. Olika samarbetsformer inom EU är något vi antagligen kommer att se mer av i framtiden. Det har inget egenvärde att andra länder fördjupar sitt samarbete på områden som Sverige anser fortsatt bör skötas av de enskilda medlemsstaterna. Om vissa länder ändå vill samverka på sådana områden är ”ett Europa i flera hastigheter” det näst bästa alternativet. Det är viktigt att ambitionen hos flertalet medlemsländer fortsatt är att delta i så många samarbetsområden som möjligt, men det förutsätter samtidigt att det finns brett stöd för att samarbetsområdena verkligen är lämpliga för hantering på EU-nivå.

Vi ser dock inget behov av att kräva en fördragsändring för att ändra formuleringen om ”ever closer union”. Samarbetets utveckling kan övervägas fråga för fråga oavsett vad en portalparagraf av det ifrågavarande slaget innehåller.

Nationella parlaments roll i EU-samarbetet

Genom Lissabonfördragets bestämmelser om ”gula kort” fick nationella parlament en tydligare och mer formaliserad roll i EU-samarbetet än tidigare. Parlamenten ska granska förslag till lagstiftningsakter från kommissionen och bedöma om de är förenliga med subsidiaritetsprincipen. Det handlar alltså inte om en sakpolitisk värdering av förslagen, utan om en formell prövning i relation till subsidiaritetsprincipen. Om ett visst antal nationella parlament anser att ett förslag strider mot subsidiaritetsprincipen måste kommissionen ompröva förslaget, men behöver inte skrota detsamma. Sveriges riksdag är det parlament som använt denna möjlighet flitigast och mest systematiskt.

Härutöver ägnar sig kommissionen sedan några år åt en ”fördjupad politisk dialog” med de nationella parlamenten. Det innebär att parlamenten på olika sätt framför synpunkter till kommissionen i politiska sakfrågor. Sveriges riksdag deltar inte i denna dialog, eftersom den svenska ståndpunkten är att det ur konstitutionell synvinkel är regeringen, inte riksdagen, som företräder Sverige i EU-samarbetet. Riksdagens inflytande på regeringens EU-ståndpunkter säkerställs genom bestämmelserna om samråd med EU-nämnden.

Vidare har det tagits initiativ för att införa en ”grönt kort-procedur”. Tanken är att nationella parlament ska kunna föra fram förslag till kommissionen om att kommissionen bör ta initiativ inom ett visst område. Om ett visst antal parlament enas om förslaget bör kommissionen pröva förslaget och återkomma med besked om vad man ämnar göra. Tanken är att ”gröna kort” kan införas utan fördragsreglering genom att parlamenten sinsemellan kommer överens om riktlinjer för proceduren. Det innebär att förfarandet blir informellt och helt oförbindande för kommissionen. Frågan har diskuterats inom Cosac, samarbetsorganet för de nationella parlamentens EU-utskott eller motsvarande, och ett antal medlemsländer har ställt sig positiva. Sverige har ännu inte tagit ställning, men också här lägger våra konstitutionella utgångspunkter om rollfördelningen mellan regeringen och riksdagen hinder i vägen.

Från bland andra Open Europe har det förts fram att nationella parlament borde få ett ”rött kort”. Tanken är att utveckla det ”gula kortet” så att ett visst antal nationella parlament kan tvinga kommissionen att stoppa ett förslag, som parlamenten anser är oförenligt med subsidiaritetsprincipen. Om ”röda kort” ska vara juridiskt bindande krävs en fördragsändring. En alternativ möjlighet är att de regleras i ett interinstitutionellt avtal mellan ministerrådet, kommissionen och Europaparlamentet.

Det har framförts att en utökad roll för nationella parlament i EU-arbetet är en metod för att bättre förankra EU-lagstiftning och andra ställningstaganden på EU-nivå i medlemsstaterna. Man ser de nationella parlamenten som medborgarnas företrädare i mycket högre grad än Europaparlamentet.

Ur ett svenskt perspektiv är det inte självklart hur man ska se på de nationella parlamentens roll i EU-arbetet. Att en del nationella parlament är så angelägna om att få en utökad roll på EU-nivå beror sannolikt i vart fall delvis på att man där inte har det utvecklade system för samråd mellan regeringen och riksdagen i EU-frågor som vi har i Sverige. Bristande möjligheter att påverka sin regerings EU-ståndpunkter kan leda till att parlamentariker i stället försöker etablera en direktkontakt med kommissionen och andra EU-organ. Mot den bakgrunden kan man hävda att det vore bättre att respektive medlemsstat skapade bättre forum för EU-samråd mellan regering och parlament. Å andra sidan är detta något som Sverige har små möjligheter att påverka. Däremot kan vi konstatera att det nu pågår en process som ger nationella parlament möjlighet till större inflytande. Om Sverige väljer att stå utanför denna process av konstitutionella skäl innebär detta att Sveriges röst inte hörs i dessa sammanhang, vilket kan innebära att möjligheter att påverka går Sverige förbi.

Vi bör göra vår hemläxa i Sverige och noga analysera hur vi ska förhålla oss till eventuella utökade påverkansmöjligheter för riksdagen. I den moderata motionen 2015/16:2332 fanns ett yrkande till riksdagsstyrelsen om en översyn av nationella parlaments roll i EU-samarbetet och riksdagens relationer med EU. Riksdagsstyrelsen har nu tillsatt en utredning vilket är välkommet. Yrkandet behöver därför inte upprepas, men med hänsyn till frågans vikt vill vi ändå nämna den här i brödtexten.

En reformerad EU-budget

Det har anförts att EU:s budget måste reformeras, bland annat på så sätt att utgifterna för jordbruks- och regionalpolitik minskas och satsningarna på forskning och innovation ökar. Sådana reformförslag bör den svenska regeringen stödja. En reformering och modernisering av EU:s budget med den inriktningen ligger definitivt i linje med svenska intressen.

EU måste bli öppnare för att möta framtidens utmaningar. Men då måste EU ha en budget som investerar i framtiden och inte i det förgångna. EU:s sjuårsbudget motsvarar ungefär en procent av EU:s samlade bruttonationalinkomst. EU-budgeten uppgår per år till cirka 1 300 miljarder kronor vilket är cirka 1,5 gånger den svenska statsbudgeten. Den största delen av dessa pengar går fortsatt till jordbruks- och regionalstöd. Hur dessa pengar spenderas kan dock inte sägas motsvara de utmaningar och möjligheter Europa står inför.

Fem procent av EU:s befolkning arbetar inom jordbrukssektorn, en jordbrukssektor som endast svarar för 1,5 procent av EU:s samlade BNP. Ändå går cirka 40 procent av EU-budgeten till denna sektor. Den andelen måste reduceras genom en stegvis avtrappning av jordbruksstöden.

Sammanhållningspolitiken, insatserna för att minska klyftorna mellan rikare och fattigare regioner, är viktig, men det är inte rimligt att den i dag fortsatt svarar för 35 procent av EU-budgeten. Nya medlemsländer som står inför stora och omvälvande reformeringar ska självfallet hjälpas, men bidrag och stöd ska vara av tillfällig och uppbyggande karaktär och inte pågå år efter år.

Det står klart att EU:s budget för länge sedan passerat ”bäst före-datum”. Vi anser att unionen i stället ska ha en tillväxtorienterad budget som främjar EU:s konkurrenskraft, en budget som prioriterar investeringar i forskning och utveckling, innovationer och rättsliga frågor, en budget som stärker EU som global aktör. Hög kvalitet i högre utbildning och forskning är avgörande för EU:s attraktionskraft och dess sociala och ekonomiska utveckling. Genom att satsa på världsledande forskning kan vi skapa förutsättningar för framtidens tillväxt. Globalt konkurrenskraftiga forskningscenter i EU skapar synergier och positiva effekter för unionen i sin helhet. Det är detta som ger ekonomisk tillväxt och fler jobb i framtiden. Samtidigt tas steg i rätt riktning vad gäller att modernisera EU-budgetens struktur. I förhandlingarna om EU-budgeten för 2014–2020 lyckades Sverige och andra reforminriktade länder säkerställa att utgifterna för sammanhållningspolitiken och jordbrukspolitiken minskar med cirka sju procent respektive tio procent. Samtidigt ökar satsningarna på tillväxt, forskning och innovation med cirka 37 procent. Detta är mycket positiva förändringar.

Dessutom behöver vi säkerställa att budgeten används på ett effektivt sätt. Vi behöver bättre revision, bättre uppföljning av projekt, bättre resultatanalyser och mer öppenhet.

EU-budgeten finansieras i dag främst av medlemsavgifter vilket gör att ansvaret ligger på varje regering och det blir lättare för medborgarna att utkräva ansvar. Vi är övertygade om att det är viktigt att beskattningen i ett samhälle sker så nära medborgarna som möjligt. Skatter på EU-nivå skulle försvåra för medborgarna att se kopplingen mellan deras skattebörda och det mervärde som skatten skapar för samhället. Dessutom skulle skattetrycket med en EU-skatt sannolikt öka för medborgarna.

När Storbritannien lämnar EU kommer också det brittiska bidraget till EU:s budget att försvinna. Det måste i första hand hanteras genom omprioriteringar och minskade utgifter, inte genom att ökade ekonomiska bördor läggs på kvarvarande medlemsstater. Eftersom Sverige redan idag är nettobidragsgivare till EU:s budget är detta en fråga av stor betydelse för vårt land.

Beatrice Ask (M)

Sofia Arkelsten (M)

Margareta Cederfelt (M)

Göran Pettersson (M)

Annicka Engblom (M)

Marta Obminska (M)

